

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

*збірник тез
Міжнародної науково-практичної конференції
“Дванадцяті осінні юридичні читання”
(м. Хмельницький, 8–9 листопада 2013 року)*

ЧАСТИНА ПЕРША:

*Теорія та історія держави і права
Історія політичних і правових вчень
Філософія права
Земельне право
Аграрне право
Екологічне право
Природоресурсне право*

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
2013

УДК 34
ББК 67.0
А 43

А 43 **Актуальні проблеми юридичної науки** : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції “Дванадцяті осінні юридичні читання” (м. Хмельницький, 8–9 листопада 2013 року): [у 4-х част.]. – Частина перша. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. – 180 с.

ISBN 978-617-7169-00-9 (повне зібр.)
ISBN 978-617-7169-01-6 (частина 1)

У збірнику представлені кращі тези доповідей, які були подані на Міжнародну науково-практичну конференцію “Дванадцяті осінні юридичні читання”, що відбулась у Хмельницькому університеті управління та права 8–9 листопада 2013 року.

Розміщені у збірнику тези доповідей стосуються таких напрямків: “Теорія та історія держави і права”, “Історія політичних і правових вчень”, “Філософія права”, “Земельне право”, “Аграрне право”, “Екологічне право”, “Природоресурсне право”.

Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, студентів, аспірантів та докторантів юридичного напрямку, практичних працівників і широкий читацький загал.

Організаційний комітет Міжнародної науково-практичної конференції “Дванадцяті осінні юридичні читання” не завжди поділяє думку учасників конференції.

У збірнику максимально точно збережені орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 34
ББК 67.0

ISBN 978-617-7169-00-9 (повне зібр.)
ISBN 978-617-7169-01-6 (частина 1)

© Колектив авторів, 2013
© Хмельницький університет
управління та права, 2013

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

АГРАРНЕ ПРАВО

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW
HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL STUDIES

PHILOSOPHY OF LAW

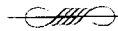
LAND LAW

AGRARIAN LAW

ENVIRONMENTAL LAW

NATURAL LAW

3. Кирилюк Т.С. Актуальні питання охорони та використання земель лісового фонду / Кирилюк Т.С. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nvnaui_pravo/2011_165_2/11kts.pdf.
4. Корнєєва К.Ю. Визначення та склад земель лісгосподарського призначення / Корнєєва К.Ю. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/misb/2011_3-4/Korneeva.pdf.
5. Лісовий кодекс України : за станом на 27 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
6. Положення про Державне агентство лісових ресурсів України, затверджено Указом Президента України від 13 квітня 2011 р. №445 [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/458/2011>.
7. Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000- 2015 роки від 21 вересня 2000р. № 1989 –III [Електронний ресурс]. / Закон України . Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua /laws/show /1989-14>.
8. Чурило Оксана. Ліси об'єднали. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : http://volynlis.at.ua/news/lisi_ob_ednali/2011-03-22-166.
9. Шуміло О.М. Екологічне право України. Особлива частина. Навчальний посібник/ Шуміло О.М. – К.- Центр учбової літератури.- 2013, - 432с. Електронний ресурс]. – Режим доступу http://pidruchniki.ws/1586040152700/pravo/pravove_regulyvannya_ohoroni_vikoristannya_lisiv.

Грицан Ольга Анатоліївна,

*доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права
Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ НАДР: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Перехід до ринкової економіки та конституційне закріплення плюралізму форм власності вимагають принципово нових підходів до участі громадськості в управлінні державним фондом надр. На сьогодні в Україні зберігаються значні обсяги видобутку мінеральної сировини. В більшості випадків використання надр пов'язане з екологічними ризиками, оскільки діяльність гірничовидобувних підприємств має потужний негативний вплив на довкілля.

За таких умов відсутність надкористування серед об'єктів громадського контролю, притаманне чинному законодавству України, видається необґрунтованим. Громадський контроль за використанням та охороною надр, будучи незалежним від державних структур та відомчих інтересів, є об'єктивною необхідністю для забезпечення права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Традиційно громадський екологічний контроль прийнято класифікувати в залежності від виду природного ресурсу, щодо якого здійснюються охоронні заходи. Чинним законодавством передбачено здійснення громадського контролю за охороною та використанням земель (ст. 190 Земельного кодексу України), лісів (ст. 27 Лісового кодексу України), вод (п. 5 ч. 1 ст. 11, ст. 20 Водного кодексу України), тваринного світу (ст. 58 Закону України «Про тваринний світ»), рослинного світу (ст. 37 Закону України «Про рослинний світ»), атмосферного повітря (ст. 30 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»). Водночас громадський контроль за раціональним використанням та охороною надр нормативно-правовими актами не врегульовано. В новій редакції ст. 12 Кодексу України про надра лише зазначається, що громадяни та їх об'єднання мають право на участь у розробленні та здійсненні заходів з питань раціонального використання та охорони надр, які здійснюють органи виконавчої влади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування.

Не вирішує вказаної проблеми і чинне Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля від 27 лютого 2002 року № 88, де нема жодної вказівки на громадський контроль за використанням надр. Слід зауважити, що в Положенні про громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, затвердженому наказом Мінприроди від 4 серпня 1994 року № 81, надра містилися у переліку об'єктів громадського екологічного контролю. Однак цей нормативно-правовий акт втратив чинність з прийняттям Положення про громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища від 5 липня 1999 року № 150. Норма про надра як об'єкт громадського контролю з цього документа була вилучена.

Аналіз наукових джерел дають можливість виокремити два підходи щодо розуміння громадського екологічного контролю.

У вузькому розумінні – це діяльність громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища, спрямована на попередження, виявлення та припинення порушень екологічного законодавства з боку підприємств, установ, організацій та окремих громадян. В силу положень Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля, можна стверджувати, що саме таке розуміння громадського контролю закріплено на нормативному рівні. Проте такий підхід, на нашу думку, не враховує всіх особливостей громадського екологічного контролю. Окрім обмеження складу контролюючих суб'єктів, він передбачає також звуження об'єкта контрольних правовідносин: громадські інспектори не можуть здійснювати контроль щодо відповідності нормам екологічного законодавства актів, дій або бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, оскільки працюють або спільно з ними, або за їхнім спрямуванням. Тому громадське інспектування варто розглядати лише як окремий, але не єдиний спосіб здійснення громадського екологічного контролю [1, с. 156].

Широкі трактування громадського екологічного контролю передбачає багатогранний спектр діяльності окремих громадян та природоохоронних громадських об'єднань, спрямований на забезпечення дотримання екологічного законодавства перш за все органами державної влади та бізнесовими структурами. До заходів громадського контролю у широкому розумінні, як зазначається в літературі, належать: громадські слухання по результатам оцінки впливу запланованої діяльності на навколишнє середовище, участь громадськості у прийнятті екологічно значимих рішень у рамках громадської екологічної експертизи, витребування від підприємств і державних органів інформації про стан навколишнього природного середовища [2, с. 473].

Оскільки за своїм змістом громадський контроль – це в першу чергу протидія громадян незаконній діяльності широкого кола суб'єктів (органів державної влади та місцевого самоврядування, що здійснюють управління фондом надр, фізичних та юридичних осіб-користувачів надр), відмежування громадського контролю від деяких форм громадського управління є доволі умовним. Тому варто погодитись з твердженням, що ознаки контрольної діяльності пронизують практично усі сфери громадської природоохоронної діяльності [3, с. 12].

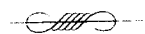
Виходячи із сказаного, громадський контроль за використанням та охороною надр можна визначити як діяльність громадян України та громадських природоохоронних об'єднань, направлену на попередження та припинення порушень чинного законодавства про надра органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, а також фізичними особами.

З метою покращення правового регулювання контрольних правовідносин у сфері громадського екологічного контролю, в тому числі – за використанням та охороною надр, доцільним вбачається внесення змін до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» і прийняття загального Положення про громадський контроль в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.

Зміни в законодавстві повинні закріпити, насамперед, широке розуміння громадського екологічного контролю, визнавши суб'єктами його здійснення не лише громадських інспекторів, але й окремих громадян та громадські об'єднання природоохоронного спрямування. Окремим розділом зазначеного Положення повинні бути врегульовані відносини громадського контролю за використанням та охороною надр.

Використані джерела:

1. Грицан О.А. *Правові засади екологічного контролю за використанням та охороною надр: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Грицан Ольга Анатоліївна; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаніка. - Івано-Франківськ, 2009. - 197 с.*
2. Бринчук М.М. *Екологічне право (право оточуючої середовища): Учебник для вищих юридических закладів / Бринчук М.М. - М.: Юрист, 1998. - 688 с.*
3. Мороз Г.В. *Правове регулювання участі громадськості в прийнятті рішень у галузі охорони довкілля: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / Г.В. Мороз. - Київ, 2006. - 20 с.*

Грушкевич Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права,
кандидат юридических наук

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ

Проблеми безпеки сьогодні особливо актуалізуються у зв'язку з тим, що екологічна загроза для людини, її здоров'я і життя як антитеза екологічної безпеки тісно пов'язується з реалізацією природних прав людини і громадянина та юридических прав громадян на безпеку і життя. Це, в свою чергу, передбачає поглиблене дослідження проблем, пов'язаних зі становленням та розвитком суб'єктивного права громадян на безпеку для життя і здоров'я довкілля (права на екологічну безпеку), зокрема, визначення змісту даного права.

З'ясування змісту права, що розглядається, є неможливим без дослідження ознак безпечного навколишнього середовища, до яких відносять:

а) стабільність – сукупність природних умов і антропогенно-природних факторів, які виключають настання будь-яких психологічних, психічних, фізіологічних, генетичних та інших афектів для здоров'я людини протягом її життя;

б) якість – природні умови, в яких наявні хімічні, фізичні, біологічні та інші елементи і суміші, що не порушують балансу, взаємозв'язку людини і довкілля, не знижують природні можливості середовища до самовідновлення і які не перевищують встановлених законодавством нормативів екологічної безпеки;

в) сприятливість – стан природного довкілля та місць перебування людини, який позитивно впливає на здоров'я людини та біологічні процеси розвитку і функціонування живих організмів [1, с. 36].

Юридичними критеріями такого середовища є нормативи екологічної безпеки, що містять показники:

- гранично-допустимої концентрації забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі;
- гранично-допустимих рівнів акустичного, електромагнітного, радіаційного та іншого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище;
- гранично-допустимого вмісту шкідливих речовин у продуктах харчування [2, с. 36].

Порушення таких нормативів є юридическими фактами, що засвідчують вчинення правопорушення і одночасно порушення права людини і громадянина на безпеку для життя

статей впливає, що власник земельної ділянки одночасно є власником лісу, який на ній знаходиться.

Так, відповідно до норм ст. 57 ЗКУ, у редакції, що діяла до 8 лютого 2006 року, земельні ділянки лісового фонду могли надаватися у постійне користування спеціалізованим державним або комунальним лісгосподарським підприємствам, а на умовах оренди - іншим підприємствам, установам та організаціям, у яких створено спеціалізовані лісгосподарські підрозділи, для ведення лісового господарства, спеціального використання лісових ресурсів і для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт тощо. У 2006 році Законом України «Про внесення змін до Лісового кодексу України» до ЗКУ та ЛКУ було внесено зміни. Згідно з цими змінами до ст. 57 ЗКУ земельні ділянки лісгосподарського призначення можуть надаватися лише у постійне користування спеціалізованим державним або комунальним лісгосподарським підприємствам, іншим державним і комунальним підприємствам, установам та організаціям, у яких створено спеціалізовані підрозділи, для ведення лісового господарства.

Центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин – Державне агентство земельних ресурсів України, а органом виконавчої влади з питань лісового господарства у галузі лісових відносин – Державне агентство лісових ресурсів України. Ці органи входять в систему органів державного управління в галузі охорони довкілля поруч з Міністерством екології та природних ресурсів України, оскільки і земельні, і лісові ресурси є складовою навколишнього середовища. Співпраця цих двох органів, на сьогоднішній день є важливою для вирішення земельно-лісових відносин [6].

Зокрема, на сьогодні є проблема виготовлення та отримання правовстановлюючих документів на землю, свідоцтва про право власності. Процедура є надзвичайно складною, довготривалою і дорогою. Крім того, бувають випадки грубого порушення законодавства щодо вилучення лісів, де представники органів Держземагенства не проявляють принциповості щодо дотримання закону і є випадки видачі нових свідоцтв приватним структурам на території лісгосподарського призначення, де вирощують ліс, у той час, як на ці землі є вже відповідні документи згідно з чинним законодавством. Проте, незважаючи на незаконність таких дій, зазначені питання ще не знайшли позитивного вирішення.

З урахування викладеного, слід врахувати наступне: з метою охорони та раціонального використання земельних ресурсів необхідно посилити взаємодію між територіальними органами Держземагенства та Держлісагенства, підприємствами, що належать до сфери їх управління, в частині збереження земель лісгосподарського призначення, недопущення протиправної зміни їх цільового призначення та відчуження. Взаємозв'язки цих органів повинні надавати максимально зручні умови для того, щоб найближчим часом вирішити проблему оптимізації лісистості нашої держави. Для зупинення існуючих зловживань і поступового вирішення проблем, пов'язаних з набуттям і використанням земель лісгосподарського призначення, необхідно у першу чергу усунути суперечності між ЛКУ та ЗКУ, а також визначити на законодавчому рівні ефективний механізм охорони цих земель і забезпечення прав усіх учасників правовідносин. Це можна зробити лише шляхом подальшого законодавчого врегулювання.

Використані джерела:

1. *Державна цільова програма «Ліси України» на 2010 -2015 роки, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р. № 977 : за станом на 02.11.2012 р. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/977-2009-%D0%BF/conv/page>.*
2. *Земельний кодекс України : за станом на 11 серпня 2013 р. [Електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.*

**ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. АГРАРНЕ ПРАВО.
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО. ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО.**

Алімов З. А. Особливості виникнення та розвитку земель рекреаційного призначення на території сучасної України	96
Бейкун А. Л. Окремі критерії правового регулювання відносин у сфері взаємодії господарюючих суб'єктів аграрного сектора і навколишнього природного середовища	98
Белінська Х. О. Конституційні засади земельного права в Україні	100
Белькович А. И., Пивоварова Ю. С. Международно-правовая охрана климата	102
Ващишин М. Я. Деякі проблемні аспекти аграрного права	104
Высоцкая Я. С. Приобретательная давность как основание возникновения прав на землю в Республике Беларусь	106
Гарват А. І. Актуальні проблеми правового режиму земель лісгосподарського призначення	108
Грицан О. А. Законодавче регулювання громадського контролю за використанням та охороною надр: проблемні аспекти	111
Грушкевич Т. В. Підходи до визначення змісту права на безпечно для життя і здоров'я довкілля	113
Довгопола К. А. Правові моделі приватизації земель: поняття та недоліки	115
Домбровський С. Ф. Правове регулювання фермерських господарств за законодавством України та США	118
Єрмоленко В. М., Заріцька І. М. Питання класифікації джерел аграрного права	120
Жогаля Е. М. Проблемы юридической ответственности в сфере обращения с отходами в Республике Беларусь	122
Золотарьова Д. М. Особливості використання тимчасово займаних земель для проведення геологорозвідувальних робіт	124
Зуєв В. А. Правові проблеми визначення юрисдикційних повноважень суду при розгляді екологічних спорів	126
Ковалевич А. В., Клочко М. А. Концессия как правовая форма использования земель	127
Ковальчук М. О. Правові форми використання земель іноземними інвесторами в Україні	129
Ковач Д. Л. Виникнення земельних прав на конкурентних засадах	131
Костяшкін І. О. Функціональне призначення землі як умова правового забезпечення її сталого використання	132
Кравець Н. В. Щодо реалізації принципу екологізації аграрного виробництва у сфері використання земель сільськогосподарського призначення	135
Краснобаева Л. А., Никитенко Т. М. К вопросу о понятии "экологическая безопасность"	137
Лозицька К. О. Міжнародно-правові засади інвестування в природоохоронну діяльність в Україні	139
Макаренко О. Ю. До питання місця гірничого права в системі права	141
Матус А. Е. Правовые основы регулирования агротуризма в Республике Беларусь	143